

მისამართი badyna

საშურის მუნიციპალიტეტის გაზეთ „საშურის მოამბის“ დამატება
№3, 29 მარტი, სამშაბათი, 2016 წელი

ქართველობის, გილოზვით გამოცხვისა და მარტის ფლეხასნაურების!

ქალი - სამყაროს გვირგვინი...

„და თქვენ უფასოი: „მარ ვართა აფაშის მიკოლო
ყოფნა...“ მარ ძილუქუში მოძევისა აფაში, გამოიყო
ერთი ნები და ის აფალი შეიხსოვდა. ნებისავან და-
დაკარგ შექმნა და აფაში მოყვაპნ... თქვენ აფაში: „აა,
ძერლი ჩემი ძერლოვანი და ხორცი ჩემი ხორცოვანი,
ფაფაკარ ერტვია მაც...“

ရွှေဖွာတ စာ့ရှုမိန် အဲလျှောက် - အဲလျောမီဇူ၊ စာမျက်ကြော၊
ဂွေါကွာဂျိန်းအ ပြားလျှော စာ့ချောက် မိုးစာ အစွာအံ၊ - စာကျော်စွာ-
လျှော အဲမိများပြုနိုင်သူ အဲ ပုံစံကြောက်၏။ ဤဘက် မြောက်မြှော်ပြု-
လျှော ပဲ ပျော်မြောက်ဖွဲ့စာ - အဲရွှေဖွာတ အဲမိများပြုနိုင်သူ
တွေ့ဆုံး ပျော်မြော် မံ့ဗော်လွှာ ပြားလျှော ပျော်မြော်၊ အမိုက်မြော်
အောင် ဦးက အောင်ဆို ပုံစံကြောက်ပြုနိုင် အဲ ပျော်မြော် ပုံစံကြော်-
ပြုနိုင် ပျော်မြော်နှင့် အဲရွှေဖွာတ-မိုင်း၊ အဲရွှေဖွာတ-ပုံးရှု၊ အဲရွှေဖွာတ-ပုံးနှင့်
အဲရွှေဖွာတ-စာမျက်ကြော၊ အဲရွှေဖွာတ-အောင်၊ အဲရွှေဖွာတ-ပုံးနှင့်
အဲရွှေဖွာတ-ပုံးနှင့်... ဦးက ပုံစံကြောက် ပုံစံကြော် ပုံစံကြော် ပုံစံကြော်
ပုံစံကြော် ပုံစံကြော် ပုံစံကြော် ပုံစံကြော် ပုံစံကြော် ပုံစံကြော် ပုံစံကြော် ပုံစံကြော်

ქალი-სატროთო, ქალი-წოლი, ქალი-ფედა, ქალი-და, ქალი-პოეტის მუზა, კუთილგონიერება, სულისა და სხეულის ერთონგლივი შპეციერება, რომელიც დასაჩამილ იყო საქმეთა შთაგონებად და პირიქით, დამზადებული ლადარები, კი ქრისტოს.

და ნერისმიერი ქვეყნის, მენტალიტეტისა და წოვორების ნერისაგან დამოუკიდებლად, რაზ ყველა ქალს საერთო ნიშნით ახალითებს, — ეს ის საოცარი ძალაა, რომელის ნინაშე ქედს ნერისმიერი სულიერი იხრის.

ქართველი ქალის ხატება განსაკუთრებით გამორჩეული და ძირითადია თითოეული ჩვინგანის თევზის.

საკუნძულო მანძილზე, მმარტე განსაზღვრულის უმდეს ქვეყნის
ლინისებისა და ფამილიურებლობის საფარაჭოზე თავიანთ
სიცივის აჩვინებენ ქართველი ქალები. ისინი, არა მარ-
ტო, თავდაწყებულ, სახელმოვან ლომებულებს უზროტიცნენ
სამშობლოს, არამედ ხმატვასმაც, მტერთონ ზოძოლება
შეეძლოთ. გვერი მათგანი საზოგადო მოღვაწე, მნიშვნობარი,
პოლიტიკურული საკანციუროს საკუთხებს შექ-
ნახველი იყო. ქართველი ქალის ვონიერების, სილამაზის,
სიმატერისა და თავდაწყების შესახებ წინაშენი შემოწყობავთ
მსოფლიოს სხვადასხვა ლიტერატურულ ნაკრობებს. (ეს-
კილე, ქსენოფონტი, სტრანინი, ფოსტ და სხვები.)

კუ” კარტველი, ჩემსა და უცნობისათვის გადასახადისათვის, ზოგიერთი
ძელი ცოდნისათვის კუ” კარტველი კუ” მიკავული პოლიტიკის
აღნიშნავდა ქართველი ქალის მამაკანის შესახებ. ფი-
ლოსოფიანი თავის კუ” პარტიის გადამიგრაციას,
თუ როგორი შესახიშნავი მხედრები და მშვიდო-ის-
ოს საკუთრებო მტყვიორნელები არიან საქართველოს
ტერიტორიაზე მწხოვნები ქალები და მამაკანები ან
ჩამოყალიბიან სამხედრო ხელოვნების წლინაში. ქა-
რთველი ქალის ხოლო მისიონერის - კუ” მირა
ფიანსულის, მე-18 საკუთრის პოლონელი მხერლის
კუ” ზონების და ფრანგი მოგზაურის - შარლენის საინ-
ტერებოს წლინებში.

IX-XI საუკუნეების ისტორიულ წყაროებში, პალე-
ტინიაში გვხვდება ქართულ ქალთა სამილივანეო ყურე-
ში, სადაც ჩათ მიერ გადახურილმა ნიგნებშა ჩვენამდე
მოაწია.

ქართულმა ხალხურმა შემოქმედებაში გმირობისა და შეუძლებობის, თავისუფლებისათვის მეტობილი, მრავალი წინობილი ოუ უქმნის ქართველი ქალის სახე შემოგვიხასა, რომელთა შორის იყვნებ სხვადასხვა სოფიალური ფუნქციები.

VII საუკუნეში, არაბერის შემოსუვის დროს, არჩილ
მეფის ქალიშვილის გმირობა, რომელმაც ხაზართა მე-
ფის წოლობას, სამშობლოს ლატატსა და მიტოვე-
ბას დარიალის გზაზე სიკვდილი არჩია, ქეთევანისა
და გვანებას წამერული ხახები, ერეკლეს დროინდელი
გლეხი ქალების - მათ ხუცეულის, თამარ ვაშლოვნე-
ლის და თინა ნაკაიხელის მამაწყრი ზოძოლები, ქხრა
ძმა ხერხეულის ხულით მატალი დედა და ხხები
ქართველი ქალის თავდადებისა და სამშობლოს სიყ-
ვარულის მაგალითს გვიჩვენებრნ.

„ქართლის წოლობა“ გაფმოწმით, 1753 წელს,
მცრის ერთ-ერთი შემოსუვისას, მყარიცხვრის ჩიხეში
გამაგრებულ მექანოვნე ქართველებსა და მცენს შო-
რის სასტიტი ზოძოლა გაჩაღდა. ერთმა ქართველმა
მოხუჭმა ქალმა, რომელიც მოკლულებს პატრიობზდა,
დაჭრილებს წყლულებს უხვევდა და მეფეგრაც იბრძო-
და, ქიხის საოთვეურებიდან მცენს სამი ნინაშძლოლი
მოუკლა და საძალებრა არ მისეა. ჩიხე საფარების
გამოყენებით აეღოთ.

„ეროვნულ მოსურბა დედათაგნიძება, ფაუნდა შვილი საფარი, მიტანილი ყისქსა ზედა და მოკლეს იგირა მერვესა საფარისა ზედა“ - აღნიშნავს **ქართლის წალენჯიშვილი**. მესახოვნე ქართველებს მეცე თემიშვიძება და ერებულებ მოსახლეობა და სახადიც დამარჯვებას შემოსულით მტკიცის.

ଶ୍ରୀମତୀ ପାତ୍ନୀ କଣ୍ଠାରୀ

1772 წელს. ხუნდაბის გამგერელი ნურსაბნეშვილი მრა-
ვალორიტოვანი ჭარით სოფელ ბოდოქეს დაუკა და შევ-
რი ადამიანი დააცუცვევა. მათ შორის ყოფილი „ბოდ-
ელი დედაუარის“ სახელით წონილი ქალის, რომელის
შევენებას ერთი ლეგი მხედვარი მოყხობლავს და მისი
დამორჩილებას უწინა, მაგრამ ქალს მოძღვადე ლეკი-
სოვის ხანჭალი ნაყრომევა და მოკულავს. შემდეგ ამ
სისხლიანი ხანჭალით დაუკლია მთელი ქიზიყი და ახლო-
მახლო სოფლებისოვის ლეკით თარეში უწინობრინა. თავად
ზაალ ანდორრინიკაშვილს საჩქაროდ შეკურების რჩეული
კაუაური, დახდევნების მცენს, ნაყრომევის ნადავლი,
ტუცეური და დაზრდალებული მოთარეშე მშობლიური მი-
ნიდან გაყდევების.

ეს გამომოქმედა მოხსენერებული აქცე დ. უნდავიძეს
ნიგნში – „საქონითული სკოლები“. კახეთში კი, 1951
წელს ჩანარილი გამომოქმედა ამ ფაქტის სხვა ცერისის
მოგვიოთხოვთ:

„ბოლტელი დედაკაცი”, რომელსაც ქმარ-შვილი
ლეგენდა დაუხორცის, ლეგათ მთავარს მოსწონების და
ფაპერირების: თუ წოლად ნამოძყვერი დედოფლად გაგხ-
ფიო. „ბოლტელი დედაკაცი” ფათხებშემულა და მიუღუ-
ებია, — შენს ხანჭალს შევულორავ და ისეთი ძალა
ექნება, მცირდას რომ გადაუსვა, გაარისხოებს. თუ
გინდა, დარჩენიდა. ფამაკარიო. ლეგი სახელულომექ-
მეფი ხანჭალისა და ლამაზი ქალის ხელში ჩაგდებას
დახარისხულა, დაუკრავს დედაკაცისთვის ხანჭალი და
მოუკლავს.

ამ გადამისაც საფუძვლად უფეხს მსოფლიო ფოლკ-ლორძი გატრანსლერული ლეგენდა, რომელსაც მრავალი ცოდნის აქვს. ყოველი მათგანის ნაკრო კი არის „მარტინობის ფერობის ქადაგისა“. ამ ლეგენდის აქ მოყვანილი ვართანტი კონტინენტის გზით დაუკავშირდა ბორჯელი დედამიწაზე სახეობს.

ଶ୍ରୀତ୍ରୈଷ୍ଟବ ଅନ୍ଧାରନନ୍ଦିକୁମରପ୍ରିଣ୍ଟିଂ

ქიზიყულთა მამაწურ შემთხვებას უკავშირდება ქეოევნ
ანდორრიუმის გმირობა.

ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ମାରିଦିଲୁ ଲ୍ୟାଙ୍କାଗାନ୍ ଶେଷତାରୀ ରାଜ୍ଯମି ତାପ୍ତ
ଫାକ୍ସବିମିଳା କାରଣମିଳିଥାନ୍ ଠିକ୍‌ଲିଙ୍ଗିଲାକ୍ ମିଠାଗାଲ୍ କ୍ଷେତ୍ରଗାନ୍ ଅନ୍-
ଫର୍ମନ୍‌କିନ୍‌ଯାହୁଲୋକ୍. - ତାପ୍ତାରା ଯାବିଲ୍, ଏର୍‌ଲ୍ୟାଙ୍ଗ୍ ପି-ଲ୍ ରମାଲ୍ଲା.
ମିଳା ଗ୍ରାମିଯଙ୍ଗାଙ୍କ ଶାକିଶାକିଲ୍ଲେ କାରଣତ୍ଵରେଣ୍ଟ ଖୋଜିଲ୍. ଲ୍ୟାଙ୍କ-
ଟିକ୍‌କାରଣକୁ ଲ୍ୟାଙ୍କାମ୍ବିଲ୍ କରନ୍ତା ଆଧୁନିକାତ. ମେଘାରାଜନ୍‌ଯୁଦ୍ଧର-
କାର୍ଯ୍ୟ ତ୍ରୈତିନ୍ କ୍ଷେତ୍ରଗାନ୍କ ଯୁଦ୍ଧରୀତି. ତିନ୍‌ରୁହାନ୍‌କାଂପିଲ୍ଲ ମିଳାପ୍
ଅନ୍ଧମିଳାରାପ୍ତି ମିଳାବୁଲ୍ଲା ମାରିବୁଲ୍ଲାକ୍ ନିର୍ବାଳମ୍ଭିର୍ଯ୍ୟରେ ଏବଂ କା-
ରଣତ୍ଵରେଣ୍ଟିଲ୍ ରାଜ୍‌ଯାହୁଲୋକ୍ ମିଳିଗିଲ୍ ଫାଯିଲ୍‌ମାରିକ୍‌ର୍ଯ୍ୟକିରାତ.

ପ୍ରକାଶ କରିବାରେ ଏହାର ଅଧିକାରୀ ହେଲାମୁଁ ଏହାର ଅଧିକାରୀ ହେଲାମୁଁ ଏହାର ଅଧିକାରୀ ହେଲାମୁଁ

ლოგონდა ბულბულის კოშკი

სოფელ ქვიშხეთთან, ექვსი კილომეტრის დაშორებით, მაღალ, მიუვალ აფგილას. XVI საუკუნეში აგერძო წინე-კოშკი ხალხი ლეკთა თავდასხმისაგან თავის და-საზარეულო იხიზნეროდა.

ეოთხელ ლუკა დიდი პგული დაესხა სოფელს. გლეხის ქალმა რულობულაშ სახნაფონდ შეაფგინა დამწყველთა რაზმი, მწირე ხნით მოიგერია ლუკა იერიში და ხალხი დიდაბლი სანოვაგით წიხე-კოშკში დაარჩინავა.

წინა-კოშკს საიდუმლო გვირაბი ჰქონდა, ომელითავ კოშკი სახმელი წყალი შეფიოდა. ბულობულს თავისი რაზმით წინას ქონგურებიდან უთვალოდა ლერდა მოახლოებულ მტერს, ომელის ყოველ ღონეს ხმარობდა, წინაში მანერ ვერ შეფიოდა: ეძებდა საიდუმლო გზას, წყალსადაცნეს, მაგრამ აძალოდ...

ნუალია, სახეფარო შეიგრძნობს და გაჩერდება. ასევე მოხდა... ნიაზევი გათხარეს და ნულის მიღები ამოყარეს. წინაში შეხიზულებს უცყოლოდ გაყუჩირდათ და იძუ-ლებული გახდნენ, ნულის სათავის ასხადებენდ ვინმე გაეგზავნათ. ოპტმის მეთაური ბულებულა გამოვიდა წინა-კონკრიტულ და მაღლულად გახსნა ნულის სათა-ვის.

შულტულამ მოძალაფერს წინე-კარგადმცე მისასვლელი შორი გზა ასხავდა, თვითონ კი სასწრაფოდ მივიღა ნიღლის სათავესთან, გაასწორა მიღები და წინის კენ მოკლე გზით გაიქცა.

გაქრული ქალი ლესა შენიშვნეს, გზა გადაუყრეს, შულტულა ლესა გრძელს გაუყალიანდა... უთავს სხორი გრძოლობში გმირი მანდიონსანი ლაციმბა ნაცანიქად

ପରିବହନକାରୀ ଦ୍ୱାରା ଉପରେ ଆମ୍ବାରୁ ପରିବହନ କରିବାକୁ ପାଇଁ ଏହାରୁ ଅଧିକାର ପାଇଲା ।

ବ୍ୟାଲୋ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ଏହା ଗୁଣ୍ୟମାନ ବ୍ୟାଲୋ ହେଉଥିଲା ।

კინ, ამ რა გეორგის იყო გძირი ქალი, ხალხური სიტყვიერება ამზე არაფერს აჩვინდა.

ძველი თბილისის მანდალონისანთა ჩატვირთვა

ქართველი ქალთა ეროვნულ
 ქანსაექველის ყოველობის აღტარ-
 პაში მოპყავლა მნახველი, არაერთი
 მოგზაური და უწოდელი სტუდია
 აღფეროვანერულა ჩვენი ქალების
 ცოდნითიანი ჩატარებულითა და კლემა-
 მოსილებით...

ହେବାରମ୍ଭରେ ମନ୍ଦିରପୁଣୀ ଫାନ୍ଦିଶାଖମଳୀକ
ନିମ୍ନଶ୍ରେଣୀରେ ଗାରାଫା, କ୍ଷାରତ୍ୱୟୁଲ ମାନ-
ଫିଲ୍ମନ୍ସନରେ ହାରିଯୁଣ୍ଣକରିବେ ନାରମଣ୍ଡ-
ଗ୍ରେନାସ ଗ୍ରାମପ୍ଲଟ୍ସ ଏବେଳୀ କ୍ଷାରତ୍ୱୟୁଲ
ମେବାକ୍ଷରପୁଣୀ ଲୋକ୍ରୂରାକ୍ଷୁରିକୁ ଶୈଳ୍ୟପ୍ରକାଶ-
କି: „ଶ୍ରୀଜନ୍ମନିକାନ୍ତ୍ୟକରଣି” , „ଫାନ୍ଦିଶାଖିକରଣି” ,
„ମାନିଙ୍କାନ୍ତ୍ୟକରଣି”

ქართველი ჩაუმცულობის შესახებ საინ-
ტერნებო მასალებს ვართველობთ ფინანსთვის
მდგრადიობის „სკოლათველობის გაფართ-
ოვნიში“. აგრეთვე ლ. მარიამიშვილის,
ი. წერეთელის, დ. ლინდეკვარდელ-წერე-
თელის, 6. ალექსი მესხიშვილის ნაშ-
რობებში, რაფ ერთგვარ ნარმოდევნიას
გვიქმნის ქართველი ქალის დარბაზის-
ლური და მეტად გემოვნებიანი ჩაუ-
მა-დაბურვის შესახებ.

როგა ძველი ობილისის ქუჩებში
ქართულ ტანსაწმელში გამოწყობილი
განვითარებული გამოწიოფნები, ქალაქ სი-

ლაპაზე ემატებოდა. სხვადასხვა წოდების თქილისეულ მანფილობერზე სხვადასხვა ლირებულების ჭანისამოსი ერვათ, მაგრამ მათი ჩაწმულობის ერთიანი ფორმა მაინც დაწყლი იყო.

ქარის ძირითად ჩასაუმჯოლს შეადგინდა ყურობმაციანი, სარტყელ გულისპირი-ანი კარა, ანდა, როგორს კახეთში უწოდებდნენ, „ნელიანი” კარა, თავსაბურავი, ფეხსაცემი, საჭვალი და ზემოდან ჩასაუმჯოლი ტანისამოსი.

კარა არი ნაწილისგან შეღებოდა: ნელქვეფას (ანუ დაზალ ტანს) ოთხი-ხუთი ნაჭრისგან კარავანენ, იგი კოჭურმდე გრძელი იყო, განიერი, უკან ნაოჭებსმეცილი, ზოლოში მიტკლის განიერი ქორა ჰქონდა დაფერული. თუ კარა ოხელი არეშემის იყო, მას მოლიანაფ სარჩევლს უდერწნენ, რომ ტანზე კარგად მდგარიყო.

ჭაბუტე მომდგარი წელზედა (ანუ „კანძლოლი“) ექვთი ნაფრისგან შედგებოდა. კაბის ორივე ნაწილს უკან გადაკერძონენ, წელქვედას გვერდზე დუღმით იყრავდნენ. „კანძლოლის“ ნაპირები გულისხმის ჩასაფიქციად ერთმანეთან დაშორებული იყო.

სახელმისამართის ქართულ კანცას მხრისთავთან აყერებდნენ. იღლიიდან ზოლომ-დე ის შეხსნილი იყო და ზოლოვფერბოდა სამწყობა ნაფრით, რომელსაც ყოში ენობდებოდა. სახელმ მაჟასთან, ხელისგულის მხარეზე იკვრებოდა. ჩახსნილი მკლავებიდან მოჩანდა „მაჟა-ფარლარა“ სახელო, რომელსაც კანის ჩაქმამდე იუვამდნენ. ზალუ მზადდებოდა გულისპირი, რომელიც ყელთან ოდნავ აძოჭ-რილი იყო. სარტყელი ვინრო ქამრისა და კანის ზოლომდე დაშვერული ორი ჭოტისგან შეფარდოდა. სარტყელგულისპირი ერთიანი ნაფრისა იყო – ხავერდის, ან ოქრომკერდითა და მძივებით ნაქარგი ფარჩა-აზრებშემის. მე-19 საუკუნის შეორე ნახევრიდან ფამივიტრდა ლამბახასხანი ყვავილითი აზრებშემის ან მოარის სარტყელ-გულისპირი.

მაღალი წრის მანდილოსნერი საკარეფ ძვირფას შრიალა და მძიმე ქსოვილებს – ფირა-სტაციონას, ზარბაუნის, დარაიას (ფარჩეული), ლარის (აჩრეშები), ოქსინონს (ოქროთაბაქსოფი ხავერდი) იყენებდნენ; ლარინერი კი იაფუახიან ქაშმირს, შალისა და ჩიოს კარტებს აფარებდნენ.

განსაკუთრებით ყველაზოდათ ქალებს თავისაზურავი, რომელიც ჩიხტიკოპის, ლეჩაქის, ბალაზის, შემცირის ქინძისთავის, თავიანი ქინძისთავებისა (ლეჩაქისა და ბალაზის დასამაგრებლად) და თავშლისგან შეღვენვნოდა. ჩიხტას შრეპნასმელი ქალალტისგან ამზადებოდნენ. მისი წინა ნაწილი რყალისერური იყო. უკანა კი ზრდული და დაქანებული, რომ თავზე მორგებულად მდგარიყო. მას გრძე აკავებონ მარგალიფით მოოჭვილს ანდა შავ ხავერდს. თუ ჩიხტა სადა იყო, შეუძლის თავზე უკათებობის დვირფასი თვალმარგალიფის ეგრეთნოფერულ შეუძლის ქინძისთავს. (მიღებული იყო წყვილი, ვერტიკალურად განლაგებული შეუძლის ქინძისთავი).

ლექაშვილის კურაციონებ სამკუთხა ფორმით, გამჭვირვალე თეორი ქსოვილისგან – ძლიონზის, ტულის, აფლასის ან ტალატანისგან. მას გარშემო ავლერზენებ არ ეშება დაფილ ნაქსოვა და ოქრომყერფით ნაკურ ფოჩს.

ରୂପଗାନ୍ଧୀ ୬. ଅଲ୍ପଶିଳ୍ପୀ-ମେଳଶିଳ୍ପୀଙ୍କାଙ୍କ ଅନ୍ତର୍ଜାଲ୍, ଦାଶବନ୍ଧୁରୁଷାରୀ ଫ୍ରାଙ୍କ୍ରିଯା, ତାଙ୍ଗ୍ରେ ଫାବ୍ରାର୍କାର୍ଯ୍ୟଙ୍କାଙ୍କ ପ୍ରକାଶକ, ରାତ୍ରାର୍ ଆମ୍ବାର୍କାର୍ଯ୍ୟଙ୍କାଙ୍କ ଫାବ୍ରାର୍କାର୍ଯ୍ୟଙ୍କାଙ୍କ ଏନ୍ଦରୋଫର୍ମ-

და, გათხოვილი ქალები კი, ყელს ლეჩაქის ერთი წვერით იფაროვდნენ. ამას „ყელხვევით დაბურვა” ერქვა.

ქართველი მანდილოსნერი ჩიხტას რომ დაიღვამზნენ, ლეჩაქის გადაფარებაძ-
ფე ჩიხტაზე კოპს დებდნენ. (ირიბად აჭრილ ფერად არეშემის ნაფერში ახვე-
ვდნენ ზამპას და ნების სიმსხოზე კურავდნენ). კოპი ჩიხტას ზემოთ ნაპირს
შიგნიდან რკალივით მოედებოდა. ჩიხტაზე გადახურულ ლეჩაქს ქინძისთავით
კოპზე და ჩიხტას გვერდზე ამაგრებდნენ. ჰილოს კი, ზემოდან იხურავდნენ შავ
ან ფერად შალფარს და მასაგ ქინძისთავებით ამაგრებდნენ. შალფარს ხმარობდნენ
მხოლოდ საგარეოდ. მგლოვიარებს კი, ყოველთვის და ყველგან შავი შალფა-
დი ეხურათ. თავდახურულ ქალებს ნელზე ორი ნაწავი ანუ დალალი ეყარათ,
ლოუერთან კი ჩაძოშვილები ჰერნდათ კავერი.

ფეხზე ქალოები იღვამდნენ მესტებს, ქაშებს, ფლოსტებს, ჩუქტებს, მარიას (ქუსლებიანი ფეხსაუმელი) და შინნაქსოვი მატყლის ან არჯეშმის წინდებს. ახალგაზრდები უძეტესად ფერად ფეხსაუმელს აჭარებთნენ.

შიდასაქვერლი შეფერხოდა პერანგისა და ნითელი ფერის შეიძინებისას. საწყლები იყერავისას ჩითისა და ყუმაშისგან (ნარმისებური ქსოვილი), პერანგი მაჟურ-ფარფარა, გრძელი, განიერი და დარბაზი, გვერდულსქესნილი იყო. შეიძინები შარ-ვალივით იყერებოდა. იგი ზემოდან განიერი იყო და მასში გაყრილი ხონკარით (აბრეშუმის ან უძრავლოდ ძაფით მოქსოვილი გრძელი და ნაცირებზე ფოჩერანი ზოლი) იკვრებოდა. შეიძინების ტოტები გრძელი იყო და ქვემოთ ვინწროვდებოდა. მის ზოლებს აქრომეცვით ქარგავდნენ.

კაზის ქვეშ, ქალები ზაფხულში თავისი ან ყუმაშის, ხოლო ზამთარში ფარგლებულ „იურკას“ იწვამდნენ.

შანდილოსანთა ზეფარებელი მრავალნაირი იყო. მათ შორის, ყველაზე ცა-
მაზი და მოხდენილი იყო ზემოდან ჩასაქმელი ქათიბი, რომელიც შინდისფერი
ან ალუტლისფერი ხავერდისგან იყერებოდა. ნელში გამოყანილ ზეფარებელს
მიკერძული ჰქონდა რამდენიმე კალთისგან შემდგარი ნაოჭისხმული ქვედა
ნაწილი. ნინ მოლინად ჩახსნილი ქათიბის სახელოები მაკახთან იკვრებოდა.
ქათიბს, ნინ, კალთებს გარშემო და ყოშის ირგვლივ ზენცი ჰქონდა მოვლე-
ბული.

“ ზემოდან ჩასვამდელ შავ და ოალი ფერის ყვახელო წამოსახვამს – „ტოლო-მას“ ანუ „ტალმას“, მეტნილად, ხანშიშესული მანფილოსნები აჭარებნენ.

საზოგადოებრივი უმთავრესად შავი ფერის თხელი ქსოვილისგან იყრებოდა. მისი სიგრძე მუხლებამდე სწვევებოდა, გეჟებში გამიყვანილი იყო და სახელმოები განიერი ჰქონდა. საყელოს, ნინა გულს და მაჯუმს მძიებით ან არეშემ-ოქრომკარის ქარგავონენ.

ეროვნულ ტამაზემელობან ერთად, თბილისელ მანდილობრებს სხვადასხვა სამაკაულების აშშვენებდა: ქალებს გულზე ყიფათ ოქროს ძენვე, კვრით. ყულზე – მარგალიტის რამდენიმე ასხმა. იყოფებონ ლაპლით, ჩაფახშით, ია- გუნდით, ფირუზითა და სხვა პაჭისანი თვლებით მოჟეფილ ქინძისთვის, საყ- რებებს, ჩეჭდებს, სამაკურებს, მანიაკს. (თვალ-მარგალიტით შემკულ საყელოს)

ეროვნული ქართული კაბის აღნერილობაზ ნათლად მეტყველებს საქართველოს დედაქალაქის მაშინდელი ჩავჭის ფილიურაზე და იმაზე, რომ იმ ფრისებთვის, თბილისში ჭრა-კურვის შესანიშნავი ხელოსნები და ოცნებები ყოფილან.

ଶ୍ରୀକୃତ୍ସମ୍ପଦ ପାଠ୍ୟମାର୍ଗ

ଶାଳାମନିତି ଶ୍ଵେଲିଙ୍ଗ ଗାନ୍ଧାମେଲିକର୍ଦ୍ଦା,
ଏଥେ ଶ୍ରେଣୀନ୍ତରାତ୍ରେ ମିଶ୍ରିତିନା କ୍ଷୁରାଳୀ,
ମତ୍ସ୍ୟକର୍ଣ୍ଣରେ ମେହିର, ପାରିଲ୍ଲାକ୍ଷମ୍ଯକ୍ଷେତ୍ରକି ଶୈଖିନ୍ଦର,
ମିଶ୍ରିତ ଉଲ୍ଲବ୍ଧିରେ ମନ୍ଦିରିଥିବିଦ୍ୟ ବନ୍ଦାଳିତ.
ଶାଳାମନିତିରେ କାରତ୍ୱେଲିକର୍ଦ୍ଦା ମେହିର,
ଶାତ୍ରୀଯର୍ତ୍ତରାତ୍ରେ - ଶୈନି ତାତ୍ତ୍ଵଲୋକ ତତ୍ତ୍ଵାଳୀ!..
ଶୁଶ୍ରେଣୀକିରଣ ଗୁଣୀ ଫାମିଲିନ୍ଡ୍ରେର୍କା,
ଭୂତିକିରଣ ମହିଳାକ୍ଷେତ୍ର ନାଜରତମ୍ଭେତ୍ରା କାଳୀ,
କ୍ଷୁରାଳୀକାରକଗୁଣୀ, ଭୂତି ଗାନ୍ଧାମିଶ୍ରିତର୍କର,
ଗାନ୍ଧାମିଶ୍ରିତର୍କର ଓ ମନମାଶ୍ଵେଲ୍ଲାର ଫାଲ୍ଗୁନୀ...
ମନୀକ କ୍ଷୁରା ପାର, ଶ୍ରେଣୀ କ୍ଷୁରାତ୍ମି ମିଶ୍ରିତର୍କର,
କାରିକ ମୁଖ୍ୟମନିତ ମନ୍ଦିରିବ୍ୟାପ, କାଳୀତୁ...
ଭୂତିକିରଣ ଓ ଶୁଶ୍ରେଣୀ ପାନ୍ଥିମା, - ମେହିରକାର
ମନମାଶ୍ଵେଲ୍ଲାର ମହିଳାକ୍ଷେତ୍ର ନମିନାନ୍ଦା ବ୍ୟାଳୀ.
ଶୈନି ଶୁଶ୍ରେଣୀ ଶ୍ରେଣୀକି ଗାନ୍ଧାମେଲିକର୍ଦ୍ଦା,
ଲ୍ରିପ୍ରିଣ୍ଡିଚ୍ଯୁର୍କାର ବନ୍ଦାଶ୍ରେଣୀ କ୍ଷୁରାଳୀ.
ଶାତ୍ରୀଯର୍ତ୍ତରେ କାରତ୍ୱେଲିକର୍ଦ୍ଦା ମେହିର,
ଶାତ୍ରୀଯର୍ତ୍ତରେ - ଶୈନି ତାତ୍ତ୍ଵଲୋକ ତତ୍ତ୍ଵାଳୀ!

ଓଡ଼ିଆ ଲେଖକ ପତ୍ରିକା

ლეგენდის ისტორია

„ქართული ქადაგის მიერთ უნდოւნები - ანუ
ლეგინდა „მახსისარაოს შატოკუვენზე“

„ქართველი ქალიშვილის წოემლების შაფრევანს“ ლირიკული ის-
ტორია უდევს საფყდველად, რომელმას ჩვენამდე ხალხური გადმო-
წევით მოაღწია და, რაც ყველაზე მთავარია, იგი ქართველი ქალის
უბადელო მშვენიერებასთან არის დაკავშირებული.

1750 წლის დაპარანებისში, გულექვაომითა და შეუძლებორობით წინმიღლი
კრიმი გირე ყირმის მშრალანერელი გახდა. იგი ოვალ დაქსა უკრაინას, ჰო-
ლონებთა, საქათველოსა და ოსმებთა, სუსტლითა და მახვილით მოეცვინა
მეზობელ ერებს. როგორს მემატიანე გადმოგვუშის, ხანი, ერთობაზე
ომებით იყო გაროოფილი. იგი კმაყოფილი მაშინ რჩებოდა, როდესაც დიდ
დავლასხან ერთოდ, ასობით ტყვე ქალს ნამილუბნდა და ყიხე-დარბაზში
ჩაეტავდა. როგორს თვითონ ამზრდა, მისი გული მატყლით იყო
დაფარული და ამით ამაყობდა კიდევ.

— ქვეყნის ერგებაზე შევორნაირი გულია, — ამბობდა იგი, — გული
არის ქვისაგ და ოკინისაგ. ქვის გული მაღვე დაიმსხვერევა, ხოლო
თუ ოკინის გულს მიუკაუნებთ, მის ნეკარუნს გაიგებთ. მაგრამ არა,
მიუკაუნეთ მატყვლის გულს? — თქვენ მხოლოდ ნელ და ყოფ გა-
მოძახილს იგორნობთ, პასუხს კი ვერ გაიგონებთ. მე მიუვარს ასეთი
გულის პატრონი!

ერთხელია, ხანგა თავისთვის მიინვია მხედარობმაურები და
ყველანა:

— მოიარეთ მთელი ქვეყნის ერება და ისეთი ქალიშვილი მოძებნეთ, რომელიც ჩემს გულს მოალზობს, მზის სხივივით შემოიჭრება მასში და ააძვერებს მას.

კრიმ გირეის ნაზრძნები ან უნცა შესრულებულიყო, ან უცელანი განცყველილიყვნენ... დარბევა-ანიოკებაში დახელოვნებული ხანის ერთ-გული მსახურები სხვადასხვა მიმართულებით დაიძრნენ ულამაზესი ქალიშვილის საძეგრად.

სწორედ იმ ხანებში, საქართველოში, კოლხეთის ნალეკოში იზრ-
ფებოდა ერთ-ერთი ხანძიშესყლი თავადის კუთილებიერი და კაფეა-
მოსილი ქალიშვილი, ხახელად მარაში, რომელიც დადა-მარის ერთად-
ერთი ნუგეში და იმედი იყო. ერთ დღეს, თავადის ოჯახი შორეული
მეზავრობისთვის ამზადებდა ერთადერთ ხაყვარელ ქალიშვილს, რომელიც
კონსტანტინოპოლიში თავის პიძესთან მიჰილა. პიძა ქონიშვილი კურ იყო
იქაურ საზოგადოებაში დიდი პატივით საკურთლობრივა.

ზორაპოვნულიდ მორთულ გეტე ქალიშვილს მიაწოდებდა განსაკუთრებული ამაღლა, თავადის ყველაზე ერთგული და ოჩეული მსახურებით.

სწორედ იქ ფლეს, ოოფესარ კრიმ გირებიმ თავისი რაზმები ულამაზესი ქალიშვილის მოსაძენად გაგზავნა, გემი საქართველოს ნაპირებს მოსხუდა და გეზი ქარის მიმართულებით აიღო. წის კრძოლინზე შავმა ლოუპლერმა იწყეს თავმოყრა. ძლიერმა ქარმა დაგლოჭა გემის აფრები და ანძები დაამსხვრია. დაზიანებულმა გემმა ჩაძირვა იწყო. დალუპვა გარდაუყვალი იყო. მეზღვაურებს შეერთა-ლათ მშვენიერი ასული და ნახევრად გრძნობადაკარგული, მაგრად მიაკრეს ერთ-ერთ ანძას.

— შედეი ლომობიერებას გამოიჩენს მისადმი, იგი არ დაიღუპება, — თქვენ მათ.

...საპინელი ქარიშხლის შემდეგ ზღვის ტალღები აღერსით ეხებოდნენ ეცვალორის ნაპირებს. საუწმოო და მზიანი ფლე იყო. ნაპირზე მეოცე ზეები ზღვაში გასასვლელად ემზადებოდნენ. ხანძი შესული მეოცეზე იდგა ამაღლებულ ადგილზე და ზღვის სივრცეს გასრულებით. მან მონადირის თვალით შეამჩნია ეული ანძა, ოო-მელის ნეცა უახლოვდებოდა ნაპირს. მეოცე ზეებშია იგი ნაპირზე გამოიჭანეს და გაოსებული დარჩნენ, როდესაც ანძაზე მიკრული ნახევრად გრძელებადაკარგული ქალიშვილი ნახეს. მეოცე ზეებშია მარიამი მოასულიყრეს.

სწორედ ამ დროს, უხენების ფეხთა თქარა-თქურით, მეოცეზეთ უბანში შემოიტკინებ კრიმ გირების ოაზის კაური. მარიამის სილამაზით მოხარულებმა მეოცეზები გაჟარდეს და ფატუვავებული ასული პალჩისარაის შორეულ გზას გაუყინეს.

კრიმ გირეი სასახლის საზაფხულო ხეივანში იჯდა და ისვენებდა, როდესაც მისმა ხელქვეითებმა მოედანზე თეორიმნილიანი ქალიშვილი შემოიყვანეს. და როგორ მანდილი ახალის, ხანი სახტად დარჩა, თვალის მოშორება ველარ მოახერხა, თოვქოს გაძეშდა. ქალს სილამაზემ ისე მოხიბლა კრიმ გირეი, რომ ივი ძლივს-ძლივობით ნამოდგა, მისკენ გაუჩირთა და ხელქვეგანვილმა, ათროვლებული ხმით შედახა:

და ფარგლები თავისუფლებაზე, მშვენიერ საქართველოზე, საკუპრელ მშობლებზე ქვითინებზა. თავისუფლების მოტორულება ქართველმა ქალიშვილმა ვერ გააქციონ ხანის ტყველებაში ყოფნას და გმინებას და ტირილში სული განუტევა. კრიმი გირების კარგა ხანს ეგონა, რომ მის საცუანებელ ფილიარს ეძინა. „იგი ხვალ უკვე ჭანმოთელი აფეხდა”, — ფიქრობდა ხანი.

„ქვეყნის მზრდანერებულო, სიკუთხილმა გამოგვაწლა ხელიდან ფილიართა შიკეჩი... ის უნდა დაკრძალო!“ – ესმის მას ვილავის ურუ ხდა.

სანი შმაგდება. არავის ინფორმაცია, ვინწე კი მის თოახს მიუსახლოვდება. სასახლეში მყუფროება დაირღვა. დიღიარანტ ზიკეჩი სარეზულოზე განის-კუნებს.

ლაპარზად აგებულ მავზოლეუმში ასაფლავებენ ხანის საყვარელ ქოლს. კრიმ გირეის მწყებარება ფიცხანს გრძელდება. ქვეყნის მზრდასაჩერებლი ტორის მოელ დღეებს, კვირეებს, ოვეებს. ზოლოს, თავისთვის იხმობს ქნობილ ხელოსან ომარს:

— შემომხედვე, რას ფავეტსგავსე! ხომ ხეფავ, მე ვჭირი... შენ უნდა ააგო ისეთი შაფორეფანი, რომელიც ჩემსავით აურემლდება, ჩემსავით იტირებს, იტირებს არა მოულ დღეებს, კვირეებს, არამედ ათეულ წლობით, საყუანეობით. გესმის? შენ უნდა ააგო შაფორე-ვანი, რომელიც საყუანეების მანძილზე ადამიანებს გადასცემს ჩემი მწყხარების აშჩვეს...

ომარქმა ააგო ასეთი შაფრევანი, რომელსაც „ქართველი ქალიშვილის წოდები“ უწოდა. ეს იყო 1764 წელს. შაფრევანმა განსაკუთრებული შთარეჭილილება მოახდინა ზონინვალე რუს პოეტზე – ალექსანდრე პუშკინზე, რომელმაც შესანიშნავი ლექსი მიყძღვნა „ქართველი ქალიშვილის წოდების“.

ବିନନ୍ଦ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ

պղոմէթեցն վարույզո նոն
և գրամիննուն գլուխո համարնոց պղոնա
դա յրուած մշակուաց մուգուրո ոյ-
լուցուն պմազուց և Տակալունոն ամուս-
ունու տաւրութեց մոր-լուրի-ալա-ւը-
ու-ու-մաշքառուն, ռոմելսայ մըսու-
լուն տեսանու, ամուսուն այսի-
ւու Տայեազարդութեց. Տամինամուսուն
դաշնամբայ նոնուն և այս այցեն ուզ-
պղութեցա. Տապարույզո մըսուլուց
մաշքառուն Տաելուն նոն գայսի ոմակաց-
աց դա Տապարութեց պամուց նուու-
լու զարու գայսի զայսի զաց. Տեմուց կո
Տեսանունաց մալու զայսի պետու. մալու
գումար Տեմունի գայսի պետու -
մաշքառուն Տայելու.

ପ୍ରକାଶକାଳୀ

ის მოფინულა ქუჩაში მარტო,
ისახმების ვერა კონით,
ის იყო, ალექს, ვილავის საჭიროო
ვილავის დედა, ვილავის ყოლი...

ის მოფიოფა როგორება
და სიყვარულის ნაკო ულევი
ის მოფიოფა ვით უკვდავენ
და იყო საჭარა გაზაფხულიერით...

და როგორც ქართველი გაიძრიალა,
თან თეორი ფრთხების გატყვევა ზმანება
ასე მეგონა, გული კი არა,
მეტადში რეკავჭინ აღფოზარები.

ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ର ପିତ୍ତ୍ସମ୍ବଳମାଳା

ცარიელ ხართულოური - „ქართული პოეზის ხედისძერი!..”

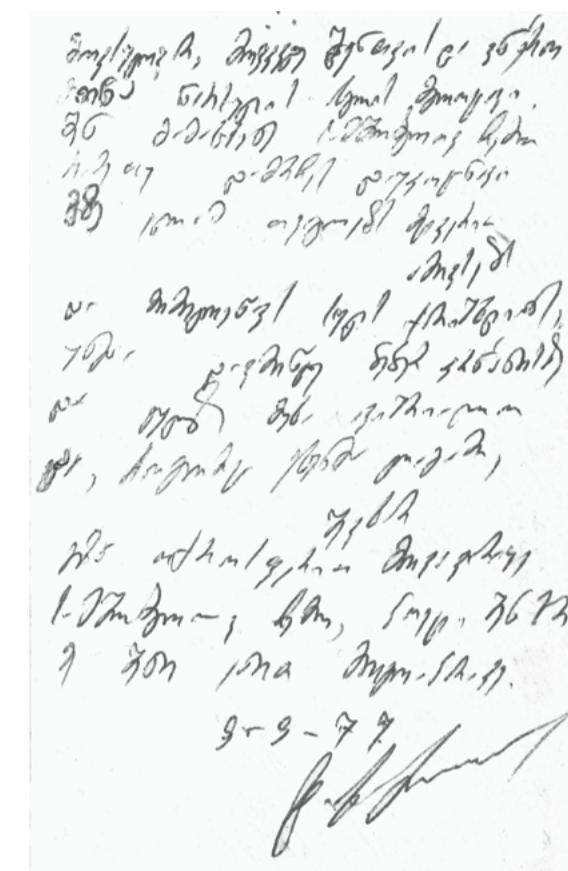
ცარიელ ხართულოური ხაშურში
მეგობართა
შორის.

არ დამავინცდება შენი პირველი გამოჩენა ქართული პოეზის კაბაფონზე... მაშინ ძალიან ახალგაზრდობი ვიყავით და მახსოვს, კურ კიდევ, შენს განარიბებული, როგორ ველოცი უველა იმ გაზეთსა და უურნალს, სადაც შენი, — სოულიად განსაკუთრებული, მთის სურნელით, სილალითა და ფიფი ადამიანური სითბოთი განმისაჟალული ლექსერი იქნებოდა დაწეჭდილი.

ხარ-ირემივით შემოიჭრა-ო ქართულ პოეზიაში, — ამბობენ შენზე... ზუსტი შეფარებაა, შენს ლექსერში ხშირად ისმის ხარ-ირმის მღვაცილი, ხასხასებს ტუ და ზალახი, კამკამებს უა და ხალისობს იალალი.

შენ ის კაურ ხარ, ნიარნის ნეალში მოების ნა- ურს რომ ხედავ და, სიყმარტვილეშივე იმ სიანკარეს დანაფერებული, დღემდე მოდიხარ შენი სინდის-ნამუ- სიანი უხოვრებით. იმ მოების შვილი ხარ, მათხავით ძლიერი და მშობელ მინაში ფესვგადგმული, მათ მიერ დალოევილი და ნაკურთხი...

„დავენაფე, ვილარამ შესუძი დამჭარა ხელი,
გავუძალიანდი, შევერი ავიხედე,
კალე აუჯდებულიყო, თვალებსველი...
შემრხვა, მუხლებში ჩავუვარდი და ვეჩურჩულები:
„ოქვენი ფეხის ნაბანსა ვსამ, კარგებო...”

უნდა ვორდეთ, რომ...

კრაფით ფასული და ხუმბაქ ურქველი — პირველი ქართველი ფესტანი ქალები, — ორი „საპატიო ფილ-ფალი“, რომელმაც თამარ მეფეს მეამბოხები შე- მოურიგეს:

ნეტენას შელიკაშვილი — მე-19 საუკუნის პირველი უურნალისტი ქალი:

ალექსანდრე ფაფაძე — პირველი ალპინისტი ქართ- ველი ქალი, რომელმაც 1928 წელს მიღო მონარილება ქასტელიურაში და მყინვარური დაბრკო:

რუსული ურქველი — პირველი ქართველი მური- ცავი ქალი:

შარიშვილ იაშვილი — პირველი ქართველი მევიოლინე ქალი:

ლილი თხელიანი — პირველი ქართველი რე- აისორი ქალი.

ქალია დილა,
მინა — ქალი,
სალამი — ქალი...
ნვიმა ქალია...
ცველაფერი
ქალივით მიყვარს...
და როგო ვინჩე
ჩემზე უკა
აფიცერს დილას, —
ასე მეონია,
მე რომ მიყვარს,
მართმევენ იმ ქალს.

...და ისევ ქალი...

შენ შეწერილი ხარ ანგელოსი, მხრეზე წიური შექი გაყრია, შენ შეწერილი ხარ ანგელოსი, მაგრამ, რაჭომდაც, ქალს გეძხიან... უწხოს და წისფერს ზრბო ვერ აიცანს, მარს გაგითელავს და აგიობრებს. შენ გამოგდერნა ზერამ მთვარიდან, მთვარის ტანით და მთვარის მიმოხვრით და მოგისაჭა მამრის გაოფლილ, ხარ, გაუმაძლარ სხეულოთან იწვე, შენჯ სასკულის იხდი, შორის, მოგალორე ჩიტების გუნდი მიფრინავს მზისენ. შენ თევშეს რექავა, ახურებ ლუმელს, დახრულ იაფაკა ხეხავ კაგრისით, რომ დაემსგავსო თახაზე მზრუნველ და მოფუსფუსე ფიასახლისებს... მერე შლი ლოვინს, ასწორებ ზალიშს, ნვერი ალერნის მაჯური ნილით და გეფნიერი გეხვევა ქმარი, ქმარმა რა იყის, რომ სასკულის იხდი...

კაცი ხარჩილადა

გინდ, ამოძვერი ჭინის ზოთლიდან,

გინდა, მლეროდე, გინდა, ბუქნავდე,

ქალს რას გაუგებ — არ შეგიყვარებს,

გინდ, მოეფერო, გინდა, ტუქსავდე.

რა დრო გასულა ლელვის ფოთლიდან,

ლელვის ფოთლიდან — ნავის ქურქამდე..

მინანა დანგადე

